

سوال

آیا امکان دارد ما را با گذشتگان آشنا نموده و مختصری از شرح حال انصار و مهاجرین و نام‌های برخی از صحابه‌ی گرامی - رضی الله عنهم وارضاهم - که از جمله‌ی آنها بوده‌اند را بگویید؟

پاسخ مفصل

الحمدلله.

اولاً: مهاجرین و انصار، یاران و شاگردان رسول الله - صلی الله علیه وسلم - بوده و برترین افراد این امت و بلکه بعد از پیامبران و رسولان، برترین افراد بشر به صورت عموم می‌باشند.

دل‌های آنها آکنده از محبت الله - تعالی - و بزرگداشت، ترس و ایمان به او بود. رسول الله - صلی الله علیه وسلم - را از جان‌هایشان بیشتر دوست داشته و در این امر صادق بودند آن هم در بالاترین درجات صدق، و به همین دلیل جان و مال و هرچه داشتند را در راه یاری این دین، دفاع از آن، انتشار آن و هدایت مردم به سویش، فدا کردند. در میان بشر از لحاظ کمال ایمان و عبادت و اخلاق نیکو هیچ‌کس مانند آنها نبوده و نخواهد بود.

سزاوار این بودند که الله آنان را در آیات بسیاری از قرآن کریم بستاید و رسول الله - صلی الله علیه وسلم - در احادیث فراوانی از آنها تعریف کند.

مهاجرین کسانی هستند که پیش از فتح مکه مسلمان شده و به سوی رسول الله - صلی الله علیه وسلم - در مدینه هجرت کردند و آنجا را کاشانه‌ی خود قرار دادند، سرزمین و اموال و خانواده‌هایشان را به خاطر اشتیاق به آنچه نزد الله است و در طلب خشنودی او و یاری دین، رها کردند.

اما انصار کسانی هستند که اهل مدینه‌ی نبوی بودند، کسانی که رسول الله - صلی الله علیه وسلم - و یاران مهاجرش را پذیرفتند و آنها را در مدینه مأوی دادند و اموالشان را با آنها تقسیم کردند و در هیچ چیزی نسبت به آنها بخل نورزیدند و با جان و مالشان در راه الله جهاد کردند.

از آیاتی که الله با آن مهاجرین را می‌ستاید این سخن الله عزوجل است: **لِلَّذِينَ هَجَرُوا مَا فِي الْأَرْضِ خَيْرٌ مِّنْ دِينِهِمْ** [۱]

وَأَمَّا **وَلَهُمْ** **يَبْتَغُونَ** فَضْلًا **مِّنَ اللَّهِ** وَرِضًا **وَأَنَا** وَنَصْرُونَ **اللَّهُ** وَرَسُولَهُ **وَأُولَئِكَ** هُمُ **الصَّادِقُونَ** [الحشر: ٨] **اختصاص به**
بینوایان مهاجری دارد که از دیارشان و اموالشان رانده شدند: خواستار فضل خدا و خشنودی [او] می‌باشند و خدا و
پیامبرش را یاری می‌کنند. اینان همان راستانند

این آیه گواهی از سوی الله بر پاک بودن دل‌هایشان است و اینکه به خاطر به دست آوردن دنیا سرزمین و اموالشان را رها نکردند بلکه برای به دست آوردن پاداش الهی و به خاطر یاری دین او خارج شدند و در ایمان و کردار و گفتارشان صادق بودند.

سپس الله - متعال - انصار را ستوده و می‌فرماید: **وَالَّذِينَ تَبَوَّءُوا الدَّارَ وَالْأَيْمَانَ مِن قَبْلِهِمْ يُحِبُّونَ مَن هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِي صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِّمَّا أُوتُوا وَيُؤْتُونَ عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَن يُوقَ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولَئِكَ هُمُ **الْمُهَيِّجُونَ**** [الحشر: ٩] و [نیز] کسانی که قبل از [مهاجران] در [مدینه] جای گرفته و ایمان آورده‌اند؛ هر کس را که به سوی آنان هجرت کرده دوست دارند؛ و نسبت به آنچه به ایشان داده شده است در دل‌هایشان حسدی نمی‌یابند؛ و هر چند در خودشان احتیاجی [مبرم] باشد، آنها را بر خودشان مقدم می‌دارند. و هر کس از بخل نفس خود مصون ماند، ایشانند که **رستگارانند.**

یعنی: کسانی که پیش از مهاجرین در مدینه‌ی نبوی سکنی گزیدند و پیش از بسیاری از مهاجرین ایمان آوردند، آنها انصار هستند که رسول الله - صلی الله علیه وسلم و اصحاب مهاجرش را صادقانه دوست داشتند: **هر کس را که به سوی آنان هجرت کرده دوست دارند** و نسبت به مهاجرین و فضیلت و افتخاری که الله به آنها داده بود حسادت نورزیدند [زیرا فضیلت مهاجرین از انصار بیشتر است و به همین دلیل رسول الله - صلی الله علیه وسلم - فرمود: **اگر هجرت نبود من یکی از انصار بودم** روایت امام بخاری (٤٣٣٠)].

انصار نسبت به مهاجرین جود و کرم داشتند و اموالشان را با وجود نیاز خودشان به آنها می‌بخشیدند و هر چند در خودشان احتیاجی [مبرم] باشد، آنها را بر خودشان مقدم می‌دارند سپس الله گواهی می‌دهد که آنها به پاداش این اعمال باارزش و بزرگی که انجام دادند، رستگارند.

الله - متعال - می‌فرماید: **وَالسَّابِقُونَ السَّابِقُونَ أُولَئِكَ أُولُو الْأُولُونِ مِنَ الْمُهِجْرِينَ وَالَّذِينَ تَبِعُوهُمْ بِإِحْسَانٍ رَّضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ** **وَرَضُوا عَنْهُمْ** **وَأَعَدَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ** [التوبة: ١٠٠] و **پیشگامان نخستین** از مهاجران و انصار، و کسانی که با نیکوکاری از آنان پیروی کردند، خدا از ایشان خشنود و آنان [نیز] از او خشنودند، و برای آنان باغهایی آماده کرده که از زیر [درختان] آن نهرها روان است. همیشه در آن جاودانه‌اند. این است همان کامیابی بزرگ.

بنابراین الله - متعال - به ما خبر داده که از مهاجرین و انصار خشنود است و به ما خبر داده که آنها از اهل بهشت بوده و

بهشت برایشان آماده گشته است.

اما از احادیث رسول الله - صلی الله علیه وسلم - همین سخنش کافی است که فرموده: **بهترین مردم کسانی هستند که در قرن من زندگی می‌کنند سپس کسانی که پس از آنها می‌آیند، سپس کسانی که پس از آنها می‌آیند** روایت بخاری (۲۶۵۲) و مسلم (۲۵۳۳).

تعداد صحابه - رضی الله عنهم - بیش از صد هزار نفر بوده که ما چند هزار نفرشان را می‌شناسیم و صدها نفرشان مشهورترند.

با فضیلت‌ترین آنها ابوبکر صدیق است، سپس عمر بن خطاب، سپس عثمان بن عفان، سپس علی بن ابی‌طالب، سپس زبیر بن عوام و طلحة بن عبیدالله و عبدالرحمن بن عوف و سعد بن ابی وقاص و ابوعبیده بن جراح و سعید بن زید - رضی الله عنهم اجمعین - و اینها ده نفری هستند که به بهشت مژده داده شده‌اند و همگی از مهاجرین می‌باشند.

اما از انصار با فضیلت‌ترین آنها: سعد بن معاذ و سعد بن عباد و ابی بن کعب و معاذ بن جبل و اسید بن حضیر و براء بن معرور و اسعد بن زراره و انس بن نضر و انس بن مالک و حسان بن ثابت و عبدالله بن عمرو بن حرام و پسرش جابر بن عبدالله - رضی الله عنهم اجمعین - می‌باشند.

والله - تعالی - أعلم.